

ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: ІСТОРІЯ, СЬОГОДЕННЯ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ

Закалик Г. М., Коропатов О. М., Шувар Н. М.

Розвинуте громадянське суспільство є невід’ємним складником усіх демократичних правових держав світу. Волонтерська діяльність є однією з форм громадської активності та громадянської культури, основою побудови та розвитку громадянського суспільства.

Волонтерська діяльність втілює у себе найшляхетніші прагнення людства – прагнення миру, свободи, безпеки та справедливості для всіх людей. Одним із таких напрямів соціальної допомоги є участь добровольців у здійсненні цілої низки соціальних послуг для тих, хто їх потребує. Будь-яка людина, що свідомо і безкорисливо трудиться на благо інших, може називатися волонтером. Сучасна ситуація в Україні характеризується соціально-психологічною, економічною нестабільністю, зниженням рівня життя більшості населення, зростанням злочинності і насильства.

Процес розвитку волонтерства – відповідна реакція суспільства на соціально-економічну ситуацію, що характеризується не тільки зубожінням порівняно великої частини населення, а й ослабленням потенціалу держави. Свого часу держава значно звузила свої функції в регулюванні і розвитку соціальної сфери, державна система патронажу помітно ослабла. Волонтерство відроджується як реакція суспільства на проблеми, які існують у відповідний проміжок часу.

Добровільна і суспільно корисна діяльність – це один із найбільш затребуваних видів діяльності, де одна людина чи група осіб здійснюють свої дії на задоволення потреб інших.

У статті представлено історичні дані благодійності українців, описано сучасний стан волонтерства в умовах відкритої агресії країни-терориста росії та висвітлені основні засади волонтерського руху в зарубіжних країнах. Показано основні психологічні та правові закономірності здійснення волонтерства в Україні та його шлях інтеграції у європейське середовище. Представлено напрями волонтерської діяльності на теренах нашої держави. Висвітлені можливості залучення молоді до середовища волонтерів.

Військова агресія стосовно України вкрай негативно вплинула на психологічне самопочуття різних верств населення. Ще більш відчутно визначились категорії осіб, які потребують різного виду допомоги

(військовослужбовці, які перебувають у зоні бойових дій; військовослужбовці та цивільні особи, які перебували у полоні; діти, які не отримують потрібної уваги з боку батьків або не мають батьків; вимушено переміщені особи, пенсіонери, інваліди та ін.). У сучасних умовах усе глибше потрібне усвідомлення громадськістю, державними органами важливості оптимізації різноманітних аспектів соціального розвитку. Соціальні, економічні та психологічні проблеми мають неухильно розв’язуватись, успіх намічених змін залежатиме від кваліфікації працівників, зайнятих соціальним обслуговуванням і захистом, що передбачає відповідну підготовку кадрів.

Ключові слова: волонтерство, благодійна діяльність, особистість, молодь, психологічна допомога, правова допомога, євроінтеграція.

Zakalyk H. M., Koropatov O. M., Shuvar N. M. **Volunteer activities in Ukraine: history, present and European integration**

A developed civil society is an integral part of all democratic states under the rule of law in the world. Volunteer activity is one of the forms of public activity and civil culture, the basis of the construction and development of civil society.

Volunteer activity embodies the noblest aspirations of humanity – the desire for peace, freedom, security and justice for all people. One of these areas of social assistance is the participation of volunteers in the implementation of a number of social services for those who need them. Any person who consciously and selflessly works for the benefit of others can be called a volunteer. The current situation in Ukraine is characterized by socio-psychological and economic instability, a decline in the standard of living of the majority of the population, and an increase in crime and violence.

The process of the development of volunteerism is the appropriate reaction of society to the socio-economic situation, which is characterized not only by the impoverishment of a relatively large part of the population, but also by the weakening of the state’s potential. At one time, the state significantly narrowed its functions in the regulation and development of the social sphere, the state system of patronage was noticeably weakened. Volunteerism is reborn as a societal response to the problems that exist in a given period of time.

Voluntary and socially beneficial activity is one of the most popular types of activity, where one person or a group of persons performs their actions to meet the needs of others.

The article presents historical data of Ukrainian charity, describes the current state of volunteerism in the conditions of open aggression of the terrorist country – Russia, and highlights the basic principles of the volunteer movement in foreign countries. The main psychological and legal regularities of volunteering in Ukraine and its path of integration into the European environment are shown. The areas of volunteer activity on the territory of our state are presented. Possibilities of involving young people in the environment of volunteers are highlighted.

We have considered the areas of activity of social and psychological services, teachers, legal experts and public organizations regarding the involvement of youth in philanthropy. Volunteering, in our opinion, is one of the forms of education of young people – pupils and students, aimed at selfless socially useful and necessary activity, which is carried out on the principles of legality, voluntariness, humanity, equality, gratuity for the volunteer and non-profitability for the organization.

The military aggression against Ukraine had an extremely negative impact on the psychological well-being of various sections of the population. The categories of persons in need of various types of assistance were even more clearly identified (military personnel who are in the combat zone; military personnel and civilians who were in captivity; children who do not receive the necessary attention from their parents or do not have parents; forcibly displaced persons, pensioners, disabled, etc.).

In today's conditions, there is a growing need for awareness by the public and state bodies of the importance of optimizing various aspects of social development. Social, economic and psychological problems must be steadily resolved, the success of the planned changes will depend on the qualifications of workers engaged in social service and protection, which requires appropriate training.

Key words: *volunteering, charitable activity, personality, youth, psychological assistance, legal assistance, European integration*

Постановка проблеми. В українському суспільстві здавна поширеними явищами були меценатство, спонсорство та волонтерська діяльність. Усі ці напрями діяльності, хоча й мають деякі спільні ознаки, все ж таки відмінні у сприйнятті та розумінні, але належать до благодійної діяльності.

Не викликає подиву у населення, коли благодійністю займаються заможні особи, адже це зрілі самодостатні люди з певним статусом у суспільстві, матеріальними статками, які спроможні від-

гукнутися і прийти на допомогу тим, хто потребує їхнього сприяння. Однак, як показує практика, лише за рахунок цих осіб проблеми неможливо вирішити. І тоді йдеться лише про підтримку, але не задоволення потреб стражденого.

Українське суспільство вже довгих вісім років потерпає від жорстокої агресії з боку росії, яке на початку цього року переросло у повномасштабне вторгнення. За межею бідності опинилася значна частина населення, гостро постало питання щодо пошуку житла, їжі, роботи, тобто задоволення первинних фізіологічних потреб. Держава, навіть попри гуманітарну допомогу світової громадськості та урядів багатьох країн, не спроможна забезпечити ці потреби. Тому питання благодійної діяльності має вкрай актуальний характер.

Зовсім новим напрямом роботи соціальних та психологічних служб, педагогів, правознавців і громадських організацій є залучення до благодійництва молоді. Молодим людям напевно найлегше здійснювати саме волонтерську діяльність. Що ж розуміють під цим терміном? Волонтерство є однією із форм виховання молодих людей – учнів та студентів, спрямоване на безкорисливу суспільно корисну і необхідну діяльність, яка здійснюється на принципах законності, добровільності, гуманності, рівності, безоплатності стосовно волонтера та неприбутковості для організації.

У нинішніх умовах існування волонтерства стало необхідною справою для кожного небайдужого представника суспільства. Адже військовослужбовці і цивільне населення країни здебільшого потребують не лише співпереживання, співчуття, а саме благодійності, психологічної та правової підтримки. Залучення молоді до волонтерства – це спосіб пробудження емпатійності до кожного члена суспільства, бажання прийти на допомогу, а найголовніше – здатність допомагати. І при цьому бути емоційно- і стресостійким.

Волонтерську діяльність в Україні розглянуто у соціологічних дослідженнях. Однак вона має бути більш широко висвітлена з точки зору соціальної психології, психології особистості та права.

Варто дослідити волонтерську діяльність в Україні як психологічний феномен, а також показати її історичне коріння, розкрити суть волонтерства в умовах сьогодення, проаналізувати психологічні компоненти структури добровільної діяльності сучасної молоді та показати їх закономірності як євроінтеграційного процесу.

Мета статті – здійснити теоретичний аналіз волонтерської діяльності в українському суспільстві, дослідити історичні корені, продемонстру-

вати її з точки зору інтеграції в європейське суспільство.

Аналіз основних досліджень. Безпосередньо різні аспекти волонтерської діяльності розглядалися в дисертаціях З.П. Бондаренко («Організація волонтерської роботи майбутніх соціальних педагогів в умовах вищого навчального закладу», 2008), Т.Л. Лях («Соціально-педагогічна діяльність студентських волонтерських груп», 2009), І.В. Юрченко («Інституціоналізація волонтерського руху в Україні», 2009), К.О. Сидоренко («Адміністративно-правове регулювання волонтерської діяльності в Україні», 2013), В.Л. Голуб («Волонтерська діяльність у системі взаємин держави та суспільства», 2016), М.А. Ольховського («Адміністративно-правовий статус та організація діяльності волонтерських організацій в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку», 2016), В.С. Сірко (Адміністративно-правове регулювання волонтерської діяльності в Україні, 2018) та ін. Безперечно, наукові напрацювання та теоретичні положення вказаних авторів стали науково-теоретичним підґрунтям становлення і розвитку як волонтерського руху, так і правового інституту волонтерської діяльності. Водночас проблеми сьогодення, адаптація інституту волонтерства до стандартів Європейського Союзу, прийняття нових нормативно-правових актів та внесення змін до чинного законодавства щодо волонтерської діяльності зумовлюють переосмислення цілої низки положень у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Термін «волонтер» походить від лат. «voluntarius» – добровільний, з власної волі. Слово «voluntaire» французького походження, трапляється на початку XVII століття та означає «той, хто пропонує себе для військової служби» [1].

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови зазначено, що «волонтер – той, хто став на військову або іншу державну службу за власним бажанням» [2, с. 201].

Т.Л. Лях визначає волонтера як особу, «яка за власним бажанням допомагає людям» [3, с. 141]. При цьому науковець ототожнює це поняття з терміном «доброволець», який з огляду на історію більше відповідає військовому семантичному тлумаченню. Водночас подає його діяльність як вільне волевиявлення щодо реалізації бажання у сприянні надання різного роду допомоги незахищеним в економічному чи соціальному плані людям [4, с. 125].

Реалії воєнно-політичної ситуації в Україні у 2022 році підтверджують тезу щодо диференційо-

ваності цих понять, оскільки добровольцями прийнято було називати тих, хто з власної волі став до лав захисників України, членів добровольчих формувань територіальної громади – склад сил територіальної оборони. Натомість волонтери – це особи, які своїми діями забезпечували турботу про військовослужбовців, поранених та полонених, підтримку мирного населення в зоні бойових дій та тимчасово окупованих територій, внутрішньо переміщених осіб, постачання в зону конфлікту зброї, техніки, провіанту, медпрепаратів, засобів гігієни тощо. Попри спорідненість обох понять, що полягає у добрій волі її носіїв щодо забезпечення цілісності та незалежності України, традиція суспільного сприйняття добровольців та волонтерів зумовлює наповнення цих понять дещо різним змістом.

Військова агресія стосовно України вкрай негативно вплинула на психологічне самопочуття різних верств населення. Ще більш відчутно визначились категорії осіб, які потребують різного виду допомоги (військовослужбовці, які перебувають у зоні бойових дій; військовослужбовці та цивільні особи, які перебували у полоні; діти, які не отримують потрібної уваги з боку батьків або не мають батьків; вимушено переміщені особи, пенсіонери, інваліди та ін.). У сучасних умовах усе глибше потрібне усвідомлення громадськістю, державними органами важливості оптимізації різноманітних аспектів соціального розвитку. Соціальні, економічні та психологічні проблеми мають неухильно розв'язуватись, успіх намічених змін залежатиме від кваліфікації працівників, зайнятих соціальним обслуговуванням і захистом, що передбачає відповідну підготовку кадрів. Формування великого руху добровольців є одним з важливих шляхів до продуктивної соціальної роботи в будь-якій державі [5, с. 34].

Поняття волонтерства згадується здавна. Зокрема, як благодійність, подання милостині бідняку у творах Гомера. Неодноразово ця тематика порушувалася і у біблійних творах. А 1859 рік вважається роком виникнення волонтерського руху у світі. Французьким письменником-журналістом Анрі Дюнаном під враженнями від кривавих військових подій запропоновано створення організації Червоного Хреста, яка мала надавати першу медичну допомогу пораненим бійцям на добровільних засадах [6, с. 276].

Наведемо лише деякі історичні факти, відлік яких починається від часів Київської Русі і закінчується початком XXI століття. Вже у Київській Русі добрими традиціями були благодійність та волонтерство. Зокрема, княгиня Ольга засну-

вала першу лікарню у Києві, в якій за хворими доглядали жінки, а київський князь Володимир Статутом 996 р. зобов'язав духовенство через збір десятини на утримання монастирів, церков і лікарень займатися громадським піклуванням [7]. Князя Київської Русі Ярослава Мудрого величали великим будівничим держави, але мало відомим є його покровительство всіх муз. Він був ктитором (від грец. κτήτωρ – «будівничий», «засновник» – особа, на кошти якої збудовано або заново оформлено іконами, фресками православний храм чи монастир) [8]. Крім цього, ним вкладені державні й власні кошти у будівництво Софіївського собору; здійснювалася опіка над школами та бібліотеками. Як поціновувач книжності й культури та покровитель освіти у своєму «Повчанні дітям» він виклав обов'язки князя стосовно бідних: «Будьте батьками сиріт, не залишайте сильним губити слабких, не залишайте хворих без допомоги» [9]. Відомі галицько-волинські фундатори – Мстислав Володимирович і Данило Галицький, польсько-литовські благодійники князь Любарт, князь Б. Глинський, А. Немерович давали власні землі і кошти на побудову церков [10].

Навіть у часи, коли Україна не мала державності, знаходились філантропи та шанувальники українства, які зробили вагомий внесок у збереження та розбудову української нації, стаючи на захист української культури, мистецтва, освіти, науки, мови [11].

В епоху українського відродження добре відомі пожертви на заснування братств – Успенського (1585 р. у Львові), а згодом вони вже існували в більшості міст Галичини, Холмщини, Підляшшя. Відомими меценатами в XIV-XVIII століттях були родина Острозьких, Петро Конашевич-Сагайдачний, Петро Могила, Іван Мазепа, родина Розумовських, Григорій Галаган, Іван Скоропадський, Богдан Лепкий, які приділяли свій час і кошти релігійним та культурним справам України [12].

Дуже вагомий і неоціненний вклад митрополита Андрея Шептицького, названого «духовним батьком українського народу». За власні кошти здійснював підтримку молодих талановитих художників і поетів; збудовано лічницю та створено величезну колекцію ікон. Він відновив роботу Українського Червоного Хреста для допомоги пораненим, хворим і полоненим. Він викупив ліси на Тернопільщині і заснував заповідник, чим врятував унікальну флору і фауну від нищення німцями у роки війни (1941-1944 рр.) [13, с. 331].

У XIX – на початку XX ст. благодійництво і меценатство стали поширеним видом діяльності укра-

їнських інтелігентів та промисловців: Г. Галагана, М. Терещенка, Б. Ханенка, І. Харитоненка та багатьох інших.

Вважається, що на початку XX століття волонтерство виокремилось у соціальне явище і після закінчення Першої світової війни у Франції здійснений перший масштабний волонтерський проєкт. За участю французької та німецької молоді відновлені ферми, зруйновані війною, в місцях найбільш запеклих боїв між німецькими та французькими військами.

Приблизно тоді ж було засновано Координаційний комітет міжнародної волонтерської служби (CCIVS), який працював під егідою ЮНЕСКО зі штаб-квартирою у Парижі. А 5 грудня 1985 року було засновано Міжнародний день волонтера. 14 вересня 1990 року на XI Всесвітній конференції Міжнародної Асоціації добровільних зусиль складено статус волонтерського руху та прийнята Загальна декларація про волонтерську діяльність. У Декларації підкреслювалося, що волонтерство – це добровільний вибір, що відображує особисті погляди і позиції, передбачає активну участь у громадському житті суспільства і виражається у суспільній діяльності в межах різного роду асоціацій.

За даними соціологічного дослідження Інституту Геллапа, проведеного у 2008 році, 65% населення планети беруть участь у волонтерській діяльності [6, с. 276].

Відлік розвитку волонтерства в Україні почався понад сто років тому. Першими волонтерами в Україні були представники Червоного Хреста, який здійснював добровільний запис у сестри милосердя для роботи в шпиталях та лікарнях для бідних.

На засадах доброї волі – волонтерства у радянські часи організовано бригади миротворчих сил ООН (миротворчий контингент ООН, Мирконт ООН) як військові контингенти країн-членів ООН, виділені за Статутом ООН з метою запобігання або ліквідації загрози миру і безпеки шляхом спільних примусових дій (військова демонстрація, блокада тощо), якщо заходи економічного і політичного характеру виявлялися недостатніми. За участю миротворців проведено низку успішних операцій, а в 1988 році миротворчим силам ООН було присуджено Нобелівську премію миру і Генеральною Асамблеєю ООН засновано свято – Міжнародний день миротворців, який відзначається 29 травня [14, с. 307].

Практичний досвід багатьох країнах Євросоюзу, зокрема Франції та Австрії, а також США і Канади показує, що ефективна модель розвитку

національної культури базується на використанні альтернативних джерел та нових підходів до фінансового забезпечення. Зокрема, ринкова економіка не є лише забезпеченням держави. У збереженні історико-культурної спадщини значну частку вкладають корпорації, приватні компанії тощо [15, с. 95]. У цих країнах більше уваги приділяють фандрейзингу – пошуку ресурсів (людей, устаткування, інформації, часу, грошей тощо) для реалізації проєктів та/або підтримання існування організації, а натомість послаблено систему оподаткування – введення «специфічних» податків за благодійність [16]. Завдяки цих вкладенням позабюджетні кошти залучаються для реалізації різноманітних мистецьких проєктів, підтримки діяльності організацій культури.

У 2014-му під егідою Представництва Організації Об'єднаних Націй та Програмою «Волонтери ООН» за підтримки проєкту «Демократизація та права людини в Україні» проведено дослідження волонтерства та благодійності в Україні. Було відзначено, що наша «країна налагоджує партнерство на всіх суспільних рівнях, сприяючи розвитку країни, з метою підвищення її здатності протистояти кризам і підтримання економічного росту задля поліпшення життя кожної людини». Волонтери, котрі працюють у рамках цієї програми, вносять свій внесок у справу миру та розвитку громадян України. Водночас вони долучаються до поширення інформації про таку організацію та залучають фахівців різних сфер до волонтерської діяльності [17, с. 6].

Необхідно відзначити, що у випадках надзвичайних ситуацій добродійна діяльність може здійснюватися на основі як державних, так і благодійних фондів і може бути систематичною й обов'язковою, тобто незалежною від чиєїсь доброї волі, це так звана гуманітарна допомога. Водночас добродійність є допомогою у найнеобхіднішому та може підтримувати людей і організацій у бажаному. Однак добродійність є важливою діяльністю, спрямованою на надання допомоги нужденним, це – добровільний та безкорисливий перерозподіл коштів, майна або послуг.

У сьогоденнішому суспільстві українці визнають роль волонтерського руху у суспільних процесах. 62% респондентів вважають, що саме через діяльність волонтерів відзначаються зміни у політиці; 85% респондентів вказують, що волонтерський рух допомагає зміцненню миру і 81% схильні вважати волонтерський рух обов'язковим складником громадянського суспільства [18].

Для сучасного соціально-економічного стану України масова добродійна діяльність у формі пожертв стала характерним явищем, незважаючи на обмеження матеріальних ресурсів більшості громадян – скорочення і закриття певних видів діяльності, зростання безробіття, а організаційні форми для акумуляції добродійних коштів мало розвинуті. Негатив внесли й останні події у світовій спільноті – поширення коронавірусу, оголошені тривалий весняний карантин, локдаун, а зараз війна в Україні, сплюснуті міста і села, пожарища і значні руйнування цивільних та інфраструктурних об'єктів. Навіть те, що люди не впевнені у власних доходах, а підтримка з боку держави, на жаль, мізерна, не стає на заваді добродійності та волонтерству. Жажливий досвід війни змінив погляди людей, зросла культура добродійності та відродилися традиції благодійної діяльності у свідомості людей.

Необхідно зазначити, що важливою ознакою розвиненості добродійності в країні є масова участь у ній населення. Це можна було спостерігати наприкінці 2013-2014 рр. після жорстоких дій силовиків на Майдані, а згодом військового втручання росії до Криму та початку війни на Сході України й теперішнього повномасштабного вторгнення загарбників і окупантів на нашу територію [19, с. 144].

Революція Гідності та спричинені нею подальші події в Україні стали викликом суттєвих змін у політичному та соціокультурному середовищах українського суспільства. Низка чинників, у тому числі війна росії проти України, показала, що державні структури не були готові до ефективного реагування на виклики та діяти в екстремальних умовах суспільного і політичного конфлікту. Коли у 2014 р. здавалося нонсенсом, що відбудеться територіальна анексія чи окупація частини української території, то зараз ми бачимо не лише вторгнення, але й усі звірства, які чинить окупант. Вітчизняне громадянське суспільство продемонструвало вражаючу здатність до консолідації і мобілізації, зумівши створити дієву мережу громадських ініціатив, об'єднань, а згодом організацій та фондів, які взяли на себе вирішення найбільш гострих та невідкладних проблем, з якими українська спільнота та її армія не стикалася від часів здобуття державної незалежності. Волонтери допомагають біженцям і вимушено переселеним з окупованих територій, сприяють матеріально-технічному забезпеченню військових, збирають кошти та продовольство, здійснювали закупівлю медичного обладнання та медикаментів для поранених та амуніцію для воїнів тощо. У цей

час громадяни активно допомагали не лише продуктами харчування, але й укомплектовували спорядження військовослужбовців. Люди у вільний від роботи час плетуть маскувальні сітки, долучаються до заготівлі консервів; у домашніх умовах здійснюють заготовки сухпайків, печуть домашню випічку, вудять м'ясні продукти. Це всезагальна підтримка ЗСУ та тих, хто потерпає від ворога.

Необхідно зазначити, що до волонтерства долучаються не тільки дорослі, але й школярі та студенти ЗВО. 40% волонтерів – це молодь до 35 років, а з них близько 18% – учні старших класів та студенти. У багатьох школах стали традиційними продажі-ярмарки, де учні власноруч випікають солодощі, виготовляють різноманітні корисні вибори та реалізують їх для збору коштів на потреби армії.

Виходячи з цих даних, можна сказати, що волонтерська діяльність є непоодиноким явищем у сучасному суспільстві. Беззаперечним стає те, що в розвинених країнах волонтерський рух є більш поширеним. На сьогодні ми бачимо скільки країн не лише на рівні державних установ, але й окремих громадян відгукнулися на біль і страждання українського народу. В умовах сьогодення у світі загалом і в Україні зокрема волонтерство продовжує своє існування, оскільки є вимогою часу і потребою суспільства.

Необхідно відзначити ще один напрям волонтерської діяльності – це надання безкоштовних послуг населенню щодо психологічної допомоги та правової підтримки. Психологічна допомога та психологічний супровід необхідні, щоб уберегти нашу націю не лише від смертельної загрози, а щоб, перейшовши через усі жахіття війни, ми залишилися психічно здоровими.

Надання психологічної допомоги людям – найнеобхідніше у кризових ситуаціях. Такі симптоми, як: страх, ступор, апатія, нервові тремтіння, маячіння, галюцинації, рухове збудження, не можна випускати з уваги. І чим швидше людина отримує психологічну підтримку, тим менше загроз вони нестимуть для її психологічного стану.

Частими зверненнями людей є і скарги на появу фантомної сирени та фантомних вибухів. У країні війна триває вже дев'ять місяців, а в уяві декого вона починається як тут і тепер. Це стан, під час якого у повній тиші люди чують сигнали оповіщення повітряної тривоги або гучні чи віддалені вибухи, яких насправді у конкретний відрізок часу не було. Психологічне консультування із використанням психотехнік допомагає позбутися цих симптомів і сприяє стабілізації психічного стану.

Постійно здійснюються консультації дітей, підлітків, юнаків і дорослих, у яких активізувалися в умовах війни за давнені внутрішні конфлікти, непропрацьовані психотравми.

Психологи України після початку повномасштабної війни постійно залучаються до тренінгів, які організують громадські організації і військові психологи Ізраїлю, США, Франції, Англії та інших країн, проводячи серію навчань «TRIM in Ukraine» – це проєкти по роботі з цивільним населенням, військовими щодо виявлення психологічних проблем у період гострої кризи та надання невідкладної психологічної допомоги для стабілізації психічного стану. Золоте правило, що краще попередити кризу, аніж виводити людину із посттравматичного психічного розладу, має своє місце, а надана своєчасна психологічна підтримка – свої позитивні результати.

Крім цього, психологами Львівського інституту ПраТ «ВНЗ «МАУП» та Одеського державного університету внутрішніх справ було запроваджено для учнів, студентської молоді, співробітників ВЗО тренінгові програми щодо поведінки в екстремальних стресових ситуаціях. Такі навчання сприяли стабілізації власного психологічного здоров'я та оволодінню навичок щодо надання потерпілим екстреної психологічної допомоги.

На підставі проведених досліджень було зроблено висновок, що до волонтерства здатні тільки люди, які мають внутрішнє покликання, здатні до прояву емпатії та мають розвинені альтруїстичні схильності [20, с. 19]. Навчена негативним досвідом пережитих стресових ситуацій під час ковід-пандемії та карантину [21, с. 101], молодь почала активніше відгукуватися на психологічні проблеми людей з початком війни.

Висновки. Аналіз волонтерства в Україні вказує на те, що це певний вид фінансової, психологічної та правової діяльності, що є добровільною формою соціальної активності, спрямованої на суспільно корисні справи. Це спосіб колективної взаємодії й ефективний механізм вирішення актуальних соціальних проблем, що ґрунтується на прагненні допомогти.

Волонтерська діяльність, яка має глибокі коріння у нашій державі, зараз відродилася з потрійною силою. Напад ворога не тільки не розхолодив наші душі і серця, а зробив нас монолітом. Навіть те, що жеврліло останнє століття зараз набуло настільки широкомасштабного руху, що гідне подиву для світу, а для українського народу – гідне його волелюбності, емпатійності та стійкості. Народ показав свою здатність до

згуртованості, взаємної підтримки та високого рівня організованості, що неможливо знищити.

Пропонуємо на базах ЗВО МВС України, ЗСУ, СБУ створити психологічні тренінгові центри первинної психологічної допомоги з питань стабілізації психічного стану військовослужбовців, правоохоронців, дітей, жінок, що постраждали від нелюдської агресії з боку представників російської армії.

Наш девіз «Слава Україні! Слава нашим воїнам! Слава нашому народу!» буде жити у віках, а волонтерство й надалі буде механізмом, який допоможе розчистити шлях до євроінтеграції.

Література

1. Volunteeronlineetymologydictionary: *вебсайт*. URL: www.etymonline.com/index.php?term=volunteer (дата звернення: 26.06.2022)
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / укл. і гол. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
3. Лях Т.Л. Волонтерство як суспільний феномен. *Проблеми педагогічних технологій*. Луцьк : Волинський академічний дім, 2004. № 3-4. С. 139-144.
4. Лях Т.Л. Волонтерство. *Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / за заг. ред. І.Д. Зверєвої*. Київ, Сімферополь : Універсум, 2012. С. 124-128.
5. Марченко О. В. Адміністративно-правове регулювання благодійної діяльності в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2014. 216 с.
6. Ванюшина О.Ф. Волонтерський рух в Україні: еволюція, сучасний стан та статус. *Вісник Національного університету оборони України*. 2015. Вип. 1 (44). С. 275-281.
7. Нестор. *Повість минулих літ*. *Вебсайт*. URL: <http://litopys.org.ua/litop/lit01.htm#page>.
8. Початок історії Києво-Печерської лаври. Праці Святійшого Філарета, Патріарха Київського і всієї Руси-України. URL: <http://hram.in.ua/biblioteka/pratsi-patriarkha-filareta/61-book61/305-title138> (дата звернення: 26.11.2022).
9. Повчання Володимира Мономаха / переклад В. Яременка. *Вебсайт*. URL: <http://litopys.org.ua/rvlyar/yar09.htm> (дата звернення: 26.06.2022).
10. Огієнко І. Українська церква. Нариси з історії Української Православної Церкви. *Вебсайт*. URL: <http://litopys.org.ua/ohienko/oh09.htm> (дата звернення: 26.06.2022).
11. Чупрій Л. Роль спонсорства і меценатства у відродженні історико-культурної спадщини в контексті реалізації гуманітарної політики держави. *Вебсайт*. URL: social-science.com.ua/article/647 (дата звернення: 26.06.2022).
12. Антонович В.Б. Про Козацькі часи на Україні. Київ : Дніпро, 1991. 238 с.
13. Закалик Г.М., Терлецька Ю.М., Шувар Н.М. Психологія розвитку та успіху особистості : навчаль-

ний посібник. Львів : Львівська політехніка, 2019. 488 с.

14. Денисов В.Н. Збройні сили ООН. *Енциклопедія історії України*: у 10 т. / редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін. Інститут історії України НАН України. Київ : Наук. думка, 2005. Т. 3: Е-Й. 672 с.

15. Панченко В. Меценатство і спонсорство та історико-культурна спадщина в Україні. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи*. 2016. Вип. 1. С. 93-97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ped_in_2016_1_17 (дата звернення: 25.11.2022).

16. Antike Denkmäler. Deutschen Archaeologischen Institut. Berlin. URL: <https://doi.org/10.11588/diglit.1780> (дата звернення: 25.11.2022).

17. Волонтерство в Україні: Загальнонаціональне дослідження. Київ. 2015. 32 с.

18. Нагорнюк О. Волонтерство як практика громадянського суспільства. URL: <https://uplan.org.ua/analytics/volonterstvo-ia-k-praktyka-hromadiansko-ho-suspilstva> (дата звернення: 25.11.2022).

19. Стрельникова О.О. *Форми добродійної діяльності. Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки*. 2013. Вип. 2. С. 141-148.

20. Закалик Г.М., Шувар Н.М., Милан Л.М. Особливості прояву емпатії та альтруїстичних схильностей молоді як внутрішнє покликання до волонтерства: історичний аспект і сьогодення. *Правовий дискурс : матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів та викладачів закладів вищої освіти*. Черкаси : Видавець Третяков О.М., 2021. 231 с. С. 17-20.

21. Шувар Н.М., Закалик Г.М., Андраші А.В. Готовність молоді до волонтерства: погляд на ситуацію за рік перебування в умовах ковід-карантину. *Актуальні питання охорони громадського порядку в умовах карантину : збірник тез Всеукраїнського науково-практичного круглого столу (Одеський державний університет внутрішніх справ, 30.04.2021 р.)*. Одеса : ОДУВС, 2021. С. 98-21101.

Закалик Г. М.,
старший викладач кафедри психології
Львівського інституту ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

Коропатов О. М.,
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри адміністративного права
та адміністративного процесу
Херсонського факультету
Одеського державного університету внутрішніх справ

Шувар Н. М.,
кандидат біологічних наук,
доцент кафедри психології
Львівського інституту ПрАТ «ВНЗ «МАУП»